

Verslag Klankbordgroep NHW d.d. 3 februari 2005

vergadering:	Klankbordgroep Nationaal Project Nieuwe Hollandse Waterlinie
tijd / plaats:	15.00 / Provinciehuis Utrecht
aanwezig:	D.H. Kok (voorzitter), C. de Jager (Gem. Utrecht), A. Jansen (Natuur en Milieufederatie Utrecht), mevr. P. Ket (Vereniging Natuurmonumenten), E. Munnig Schmidt (Nationaal Contact Monumenten), mevr. F. Peters (Kamer van Koophandel), A.F. van Rozen (Land- en Tuinbouworganisatie Nederland), J. de Vos (Staatsbosbeheer), A. van Vuuren (secretaris), E.N. Westerhuis (St. Menno van Coehoorn), H.J.M.J. Zuuring (Neprom), mevr. S.J.F. Berkers (Projectbureau, notulen)
afwezig:	E.F.H. Cousin (VEWIN), E. van Dijk (Nederlands Bureau v. Toerisme en Congressen), P. Donkersloot (Bond Heemschut), P.M.G. Ewalts (Kamer van Koophandel), M. Kloosterman (BNSP), I. Kok (Recron Utr/Z-H), P.H.C. Lina (VLEN), P. Makken (ANWB), H.C. Nijland (St. Landelijk Fietsplatform), E. Raap (St. voor de Nederlandse Archeologie)
gast(en):	--
kopie:	Agendaleden Klankbordgroep, Liniecommissie incl. agendaleden, Projectgroep incl. agendaleden, auteur nieuwsbrief

1. bijlage **Opening en Mededelingen**

Welkom en mededelingen.

De voorzitter heet de aanwezigen welkom op de 7^e vergadering van de Klankbordgroep en meldt afwezigheid met kennisgeving van de heren Donkersloot en Makken. Mevr. Peters vervangt dhr. Ewalts. Dhr. Jansen is nieuw aanwezig als vertegenwoordiger van het NMU i.p.v. dhr. Hermans. Dhr. De Jager vervangt per heden dhr. Offermans vanuit de Gemeente Utrecht. Dhr. Vos is vooralsnog de nieuwe vertegenwoordiger van Staatsbosbeheer ter vervanging van dhr. Hekhuis. Dhr. Westerhuis is eenmalig aanwezig in de vergadering vanuit de St. Menno van Coehoorn. De voorzitter doet melding van het overlijden van dhr. A. Visser (St. Menno van Coehoorn) op 6 oktober jongstleden. Anne Visser was een inspirerende persoonlijkheid die zich enorm voor de NHW heeft ingezet. Dhr. D. Koen neemt (vooralsnog) – losstaand van MvC – de lopende zaken van dhr. Visser over. Vanuit MvC zal dhr. Beekmans dhr. Visser opvolger.

1a+b Terugmelding Liniecommissie 9 december 2004 en vooruitblik op Liniecommissie 17 februari.
De voorzitter geeft het woord aan dhr. Van Vuuren die de relevante punten uit de agenda's van 9-12 en 17-2 tilt (veelal dezelfde) en toelicht, te weten:

Bestuursovereenkomst:

De Bestuursovereenkomst (bovk) inclusief alle bijlagen is vastgesteld, onder voorbehoud van enkele aanpassingen, de op te nemen punten met Minister Veerman en de separaat in beeld te brengen financiële stromen. De volgende doelen voor 2020 zijn in de bovk benoemd:

- de Nieuwe Hollandse Waterlinie is in de beleving van Nederlanders (cultuurhistorisch en recreatief) en buitenlanders (toerisme) een herkenbaar, samenhangend gebied met enkele specifieke attracties en heeft actuele betekenis in de ruimtelijke ordening als ostrand van het Groene Hart;
- de kenmerkende onderdelen van de Nieuwe Hollandse Waterlinie als bedoeld in het Linieperspectief zijn door het ruimtegebruik duurzaam gegarandeerd en planologisch veiliggesteld;
- alle fysieke, kenmerkende onderdelen van de Nieuwe Hollandse Waterlinie als bedoeld in het Linieperspectief zijn duurzaam behouden, bereikbaar en waar nodig onderling verbonden;
- in een deel van de fortcomplexen zijn eigentijdse functies ontwikkeld;
- in het liniegebied zijn ook andere ruimtelijke ontwikkelingen die het beeld (door bijvoorbeeld waterberging en ruimtelijke (groen/rode) verdichting) en de continuïteit (door bijvoorbeeld recreatieve ontsluiting en natuurontwikkeling) van de Nieuwe Hollandse Waterlinie versterken, gerealiseerd.
De hoofdverdedigingslijn, de open velden, de liniegezichten en de verdichtingsvelden zijn hierbij kaderstellend;
- er zijn locaties waar de historie en de werking van de Nieuwe Hollandse Waterlinie kan worden gedemonstreerd (virtueel en/of fysiek);
- de Nieuwe Hollandse Waterlinie heeft de status van UNESCO - werelderfgoed;er is een

organisatie die de duurzame instandhouding van de Nieuwe Hollandse Waterlinie waarborgt. Het Onderhandelteam blijft voorlopig operationeel. De concept bovk is verstuurd naar Minister Veerman en naar de 5 Liniegedeputeerden alwaar het de interne tekenprocedure ingaat, en vergt de nodige tijd. Ondertekening zal derhalve waarschijnlijk pas in juni kunnen plaatsvinden. Vooruitlopend hierop wordt al in de geest van de bovk gewerkt.

Adressering:

De Liniecommissie gaat reeds over tot opdrachtverlening aan de provincies, oftewel adressering van de enveloppen. In de agendacommissie van 27 januari is voorgesteld de provincies daarin een grote zelfstandige rol te geven. Vooruitlopend op de Liniecommissievergadering van 17 februari a.s. buigt het onderhandelteam (directeuren/sectorhoofden vanuit rijk en provincies) zich op 10 februari over het proces en kader van de adressering. Welke manier van adresseren waarborgt de samenhang in de Waterlinie en gezonde balans van activiteiten over de gehele linie zonder dat de provincies hun regie over de uitvoering verliezen? De uitkomsten in het Onderhandelteam wegen zwaar in de Liniecommissie. Later in de vergadering (punt 5) is gelegenheid hier uitgebreider bij stil te staan.

Quick Wins:

De Liniecommissie heeft op 9 dec. jl. ingestemd met de bundeling van kansrijke quick wins, onder voorwaarde dat nadere onderbouwing van dekking en financieringsbronnen binnen twee maanden wordt uitgewerkt (voortouw provincies met steun van projectbureau). Inmiddels is een brief uitgegaan naar zowel Rijk (Minister LNV) als Provincies waarin de aanbeveling wordt opgenomen om – als voorschot op nadere selectie en onderbouwing – deze projecten met de nodige prioriteit op te nemen in de programmering opdat de uitvoering ervan snel ter hand wordt genomen. Ook de Kostenraming en Specificaties worden goedgekeurd. Zie verder punt 3 op de agenda.

Kwaliteit:

De Liniecommissie heeft de volgende 4 leden in het Kwaliteitsteam benoemd:

- Dirk Sijmons, voorzitter, vanuit zijn functie als Rijksadviseur voor het landschap
- Eric Luiten, landschapsarchitect en opsteller van Panorama Krayenhoff
- Gert Middelkoop, docent ruimtelijke economie aan de VU Amsterdam
- Ed Taverne, emeritus hoogleraar stedenbouw- en architectuur geschiedenis aan de RU Groningen
- inhoudelijk en faciliterend secretariaat vanuit projectbureau

Het werkprogramma Kwaliteit is verschoven naar de Liniecommissievergadering op 14 april. Er ontstaat nu voor de Liniecommissievergadering op 17 februari a.s. ruimte voor een presentatie van de ontwerpogave Vechtstreek-Noord door Tineke Blok / Micheal van Gessel / Bram Breedveld. Ook het SFA wordt bij dit punt uitgenodigd.

Unesco:

Dhr. Smid (Ministerie OCenW) is in de Liniecommissievergadering van 9 december gevraagd voor de vergadering van 17 februari een notitie in te brengen inzake voordracht Unesco (stand van zaken, nog te nemen stappen etc.). De koppeling van de NHW aan de Stelling van Amsterdam die het Unesco-predicaat reeds bezit wordt interessant bevonden en zal nader worden onderzocht.

Evaluatie NHW in regulier beleid:

Dit punt verschoven is naar 14 april a.s.

Internationale Samenwerking:

De Liniecommissie zal op 17 februari besluiten wat de richting van internationale ambities is (EU-beleidsagenda; nieuwe projecten e.d.).

Dhr. De Jager ziet ook mogelijkheden in samenwerking op nationaal niveau teneinde als grote partij in het internationale veld op te treden.

Het rapport 'Vigerende bestemmingsplannen' dat ter kennisname op de agenda staat, wordt op verzoek ook Klankbordgroepen toegestuurd. Ton Jansen oppert dat de bescherming van bestemmingsplannen kan ook in de Nota Ruimte gewaarborgd kan worden.

De overige agendapunten geven geen aanleiding tot toelichting.

Stand van zaken enveloppen:

Vooruitlopend op de ondertekening van de bestuursovereenkomst zijn de provincies bezig om enveloppencommissies te formeren. Provincie Utrecht loopt voorop met de enveloppe Rijnauwen-Vechten en heeft haar organisatie hierop volledig ingericht. Pact van Loevestein volgt. Mevr. M. Bekkenkamp van Provincie Utrecht heeft een presentatie gehouden over het proces van de totstandkoming van deze enveloppe. Moraal is dat naast geld en creativiteit vooral het enthousiasme

van bestuurders en betrokkenen onontbeerlijk is voor het welslagen van het project.

Stand van zaken Investeringsbudget Landelijk Gebied:

De Liniecommissie stimuleert het onderbrengen van quick wins in de ILG-contractbesprekingen tussen rijk en provincies. De onderhandelingen voor 2005 gelden voor een periode van 2 jaar in de vorm van een pilot; vooruitlopend op de definitieve contractbesprekingen die 5 jaar gelden vanaf 2007.

Eerste ervaringen Kwaliteitsteam:

Het Kwaliteitsteam heeft na een werkbezoek advies uitbracht m.b.t. bedrijventerrein het Klooster in Nieuwegein. Hieruit is duidelijk geworden dat het Kwaliteitsteam op een hoog abstractieniveau kijkt naar de Waterlinie en dat heeft meerwaarde ten opzichte van ontwerpen die op locatieniveau worden voorgesteld.

2. 02 **Verslag 7^e vergadering d.d. 15 september 2004**

Tekstueel en Inhoudelijk: Geen commentaar

Naar aanleiding van: N.a.v. pag. 3, punt 6, (Rol Klankbordgroep bij programmering) meldt mevr. Peters dat Kamer van Koophandel Rivierenland inmiddels opdracht heeft gegeven voor een onderzoek naar de haalbaarheid van een zgn. Waterlinie-impresariaat, een centraal bureau dat activiteiten en producten centraal regelt. Het projectbureau ondersteunt dit onderzoek. De voorzitter complimenteert de KvK en zal de Liniecommissie hierover informeren. Hierna wordt het verslag vastgesteld.

3. 03a-c **Quick Wins**

Zie tekst agendapunt 1, pag. 2, 2^e punt en de bijlagen 3a, 3b, 3c.1-2. De voorzitter vraagt de aanwezigen hierop te reageren.

Dhr. Zuuring is gematigd optimistisch. Hij vindt de lijst van quick wins te gefragmenteerd: deze zijn verschillend van soort (steen/hout versus papier) en grootte, niet allemaal voor eind 2006 te realiseren en ook is er nauwelijks sprake van verdien capaciteit. Dhr. Zuuring geeft sterk de voorkeur aan een korte, evenwichtige lijst van stevige quick wins. Mevr. Ket sluit hierbij aan. Bovendien achten zij het bedrag van 5 miljoen misschien wel wenselijk, maar niet realistisch. Dhr. De Vos en mevr. Peters vragen zich af hoe het bedrag van 5 miljoen is opgebouwd; worden alleen ILG-middelen aangewend of ook andere potjes? Dhr. Jansen voorziet concurrentiestrijd tussen de provincies t.a.v. de ILG-contractonderhandelingen. Mevr. Peters spreekt haar tevredenheid uit over het feit dat er een lijst ligt, maar vraagt zich af in hoeverre deze lijst Liniebrede projecten uitsluit (bijv. Vechten) en of deze lijst ook andere sporen dan ILG bewandelt.

Dhr. De Jager ondervindt een impuls vanuit de ambtelijke gelederen in de gemeente Utrecht nu er een lijst met Quick Wins ligt; er is duidelijk behoefte aan dergelijke concrete projecten (quick wins). De Jager lanceert het idee om borden 'gefinancierd door' te plaatsen bij de quick-wins in uitvoering. Dhr. Westerhuis vraagt zich af hoe quick wins gemonitord kunnen worden.

Van Vuuren licht toe dat in de Kostenspecificatie (bijlage 3c.2) middels een '1' is aangegeven welke quick wins prioritair zijn, d.w.z. voor 2006 kunnen worden uitgevoerd. Het bedrag impliceert ILG-middelen, maar ook andere gelden, afhankelijk per provincie. Het projectbureau is bezig met een verkenning aangaande beleidsmonitoring. De lijst van quick wins is nog geen gelopen race omdat de ILG-contractonderhandelingen nog van invloed zijn. Door de relatief korte voorbereidingstijd is de lijst niet optimaal uitgewerkt. Uit ervaring blijkt de lijst evenwel energie op de uitvoering te genereren. Volgens Minister Veerman mogen financiële middelen geen beperkende factor zijn voor de start van een project in de NHW.

Met in achtneming van de genoemde punten rondt de voorzitter dit punt af.

4. 04a+b **Marketingstrategie**

Voorafgaand aan bijgaande notities (4a en 4b) zijn de hoofddoelstellingen van de Marketing bepaald, te weten: naamsbekendheid en aansporing tot bezoek NHW.

De notitie geeft proces, inhoud en stand van zaken van marketingstrategie o.l.v. Marketingbureau Hemels van der Hart weer. Zo is te lezen dat een belangrijke uitkomst van een twee bijeenkomsten met focusgroepen is, dat kennisoverdracht meer waarde heeft dan de NHW neerzetten als toeristische trekpleister. De 55-plussers worden als interessante doelgroep beschouwd. Onderzoek wijst uit dat naamsbekendheid van de NHW tussen de 30 en 50% ligt (boven verwachting). Onder het motto: "Success breeds enthusiasm and enthusiasm breeds further succes" zijn verdere doelstellingen bepaald: van de NHW een eenheid maken, naamsbekendheid, bezoek stimuleren, voortbouwen op locatie, start periodieke projecten op langere termijn, nadruk op ouderen en jonge gezinnen, inzet op regionale media etc.

Eerst staat de voorzitter stil bij de drie vragen op pag. 3 van de notitie. Dhr. Munnig Schmidt vindt dat we lering moeten trekken uit de praktijk: Hoe komt het dat de NHW bij vooral ouderen bekend is? Waarschijnlijk omdat ze er op school kennis van hebben genomen. Dus moet de NHW ook nu weer terugkomen in de lespakketten. De voorzitter zegt dat de doelgroep jongeren anders dan in de marketingstrategie worden benaderd, bijvoorbeeld via lesprogramma's. Dhr. Zuuring doet de suggestie om samenwerking tussen groepen forten te organiseren, om meer publiciteit en bezoekers te genereren.

N.a.v. de eerste twee vragen op pag. 2 concluderen de aanwezigen dat de fortenmaand gescheiden georganiseerd moet blijven, afgezien van een gezamenlijke folder. De heer Westerhuis vindt dat beheerders van forten verder moeten kijken dan alleen hun eigen object en samenwerking moeten zoeken met andere forten en omliggend gebied onder de vlag van de NHW. Van Vuuren beaamt dit, maar betwijfelt – gezien de praktijkervaringen – de wil van de beheerders. Dhr. Munnig Schmidt zegt we moeten inspelen op wandelaars, die er ruimschoots zijn en de NHW kunnen verbinden.

Mevr. Ket vindt de doelgroep 55+ qua kansrijkheid een logische keus; maar was dat ook de afweging?

De voorzitter neemt de genoemde punten mee in de verdere marketingstrategie.

5. 05a+b **Adressering**

Zie ook tekst agendapunt 1, pag. 2, 2^e punt en de bijlagen 5a en 5b.

De voorzitter leidt in dat na de vastgestelde bestuursovereenkomst op 9 december jongstleden kan worden overgegaan tot de 'adressering', m.a.w. opdrachtverlening aan de provincies voor uitwerking van de projectenveloppen. Nog lang niet duidelijk is hoe deze adressering moet worden ingevuld. Daarom wordt de Klankbordgroep gevraagd om ingrediënten m.b.t. inhoud, financiering en proces te benoemen die in de adressering aan bod moeten komen, met inachtneming van de volgende randvoorwaarden:

- De kaders van de bestuursovereenkomst (zie bijlage 04a met uitsnede 'Adressering')
- Stimulans voor werk in de enveloppecie's en voldoende ruimte voor planontwikkeling en – uitvoering op enveloppeniveau.
- De Liniecie moet in staat worden gesteld de regie over het totaal te voeren en de samenhang te bewaken.
- Scherp aangeven welke resultaten verlangd worden binnen welke proceskaders.

De uitkomsten worden op flap-over genoteerd (niet uitputtend), als volgt:

Algemeen:

- Opdracht moet maatwerk per enveloppe zijn.

Inhoudelijk:

- Ambitie Panorama Krayenhoff heel laten en concretiseren met inachtneming: behoud door ontwikkeling
- De kaders van de bestuursovereenkomst (zie bijlage 04a met uitsnede 'Adressering')
- Inhoud koppelen aan tijd, geld en kwaliteit
- M.b.t. Programmering onderscheid maken tussen ontwikkelingsgerichte en behoudende projecten

Proces:

- Provinciaal streefbeeld moet eerst duidelijk zijn alvorens opdracht verleend wordt. In samenspraak met provincies!
- De mening t.a.v. een strak programma van eisen verschilt. Enkelen (o.a. dhr. Zuuring) achten deze noodzakelijk om voortgang en kwaliteit te waarborgen, en om de Liniecommissie in staat te stellen te kunnen afrekenen (verevenen). Anderen (o.a. mevr. Ket) staan juist eerder voor een minder taakstellende opdrachtverlening.
- Aangeven hoe te komen tot inhoudelijke ambitie en onder welke vlag dat gebeurt
- Koppeling aan bestaande plannen

Financieel:

- komt impliciet terug bij overige punten.

Van Vuuren neemt deze adviezen mee in de verdere adressering.

6. **Rol Klankbordgroep**

De voorzitter refereert aan de laatste Klankbordgroepvergadering d.d. 15-9-04 waarin is onderkend dat de rol, vorm en samenstelling van de KG is in de uitvoeringsfase mogelijk aan verandering toe is. Daarom is afgesproken om de gewenste vorm van betrokkenheid van maatschappelijke organisaties bij het Nationaal Project te verdiepen in een aantal gesprekken. Momenteel is de interviewronde in volle gang en zal begin maart worden afgerond. Gezien het groot aantal betrokken maatschappelijke organisaties in de NHW (ca. 30) en de beperkte capaciteit, worden alleen partijen geïnterviewd

waarvan de rol in de Uitvoeringsfase nog onduidelijk is.

Vooruitlopend op het eindrapport staat vast dat partijen een positief signaal afgeven over te houden inventarisatie cq interview. Ook kan al voorzichtig geconcludeerd worden dat naderende Uitvoeringsorganisatie waarschijnlijk invloed zal hebben over rol, vorm en samenstelling van de Klankbordgroep. Er begint zich een onderscheid af te tekenen in clubs die iets willen doen/maken/bouwen in de uitvoeringsfase, clubs die beleid willen beïnvloeden en clubs die liever monitoren/volgen. Opvallend is dat vrijwilligersorganisaties vaak een meer volgende rol voor zichzelf weggelegd zien. De conclusies worden eind maart gecommuniceerd naar de Klankbordgroep. Enkele aanwezigen beamen de conclusies van de voorzitter. Zo heeft Ton Jansen n.a.v. interview reeds Ben Hermans (nu agendalid KG) vervangen. Dhr. Zuuring geeft aan behoefte te hebben aan een gesprek. Mevr. Berkers zal zorgen dat er in dit kader een afspraak met hem gemaakt wordt. Mevr. Ket en anderen merken op dat de Klankbordgroep geen 'Utrechtse aangelegenheid' mag worden.

7. Wat verder ter tafel komt

07a-b Het concept jaarplan Projectbureau 2005 geeft geen aanleiding tot vragen of opmerkingen.

Verder zijn er geen vragen en/of opmerkingen.

8. Sluiting

De voorzitter dankt de aanwezigen voor hun inbreng.

De eerstvolgende vergadering vindt plaats op een nog nader te bepalen datum en locatie, mede afgestemd op de agenda van de Liniecommissie. De Klankbordgroep wordt hierover tijdig geïnformeerd.